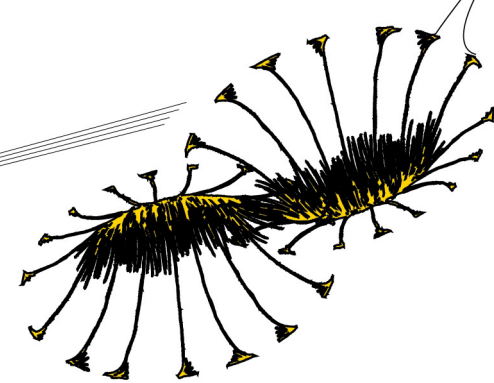

RUUD VAN NISTELROOY ACADEMY

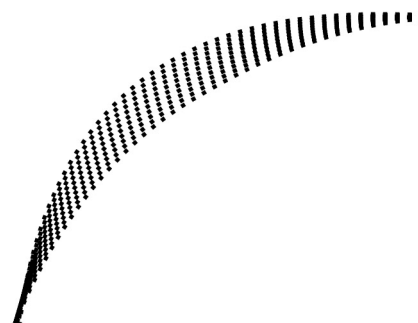
Onderzoeksvoorstel

Een kwantitatief onderzoek naar de interpersoonlijke competenties van kinderen aan het begin van de Ruud van Nistelrooy academy.

Sophie Diepemaat (s1002821)

31 januari 2013

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op sociale competenties bij kinderen op de Ruud van Nistelrooy academy. Dit is een stichting die bijdraagt aan de persoonlijke en sociale ontwikkeling bij jongens en meisjes tussen de negen en veertien jaar oud die weinig kansen ervaren. Voor deze kinderen is het belangrijk om hun sociale competenties te ontwikkelen om te kunnen functioneren in de maatschappij.

Het doel van het onderzoek is om te bekijken welke sociale competenties de kinderen aan het begin van de academy hebben. De data wordt verzameld door middel van vragenlijsten. Deze worden zowel bij de kinderen als bij de coaches op de academy afgenomen. Aan de hand van de resultaten wordt gekeken over welke competenties de kinderen reeds beschikken en welke verschillen er te zien zijn tussen jongens en meisjes en bepaalde leeftijdsgroepen.

Trefwoorden: Sociale competenties, interpersoonlijke competenties, talentontwikkeling

1. Aanleiding

De Ruud van Nistelrooy academy is een stichting die zich richt op talentontwikkeling bij kinderen. De stichting draagt bij aan de persoonlijke en sociale ontwikkeling van meisjes en jongens tussen de negen en veertien jaar oud. Het gaat hierbij vaak om kinderen die weinig kansen ervaren, in de meeste gevallen komt dit door hun sociale omgeving. De Ruud van Nistelrooy academy probeert de talenten van de kinderen te herkennen en te voeden, om hen zo aan te zetten tot maximale zelfontplooiing.

De academy is opgezet in 2009 en van start gegaan in 2010. Dit jaar zijn er 87 leerlingen actief op de academy. De organisatie bestaat uit een klein aantal betaalde medewerkers (onder wie onderwijskundigen en ervaren leerkrachten) en tientallen vrijwilligers (vooral studenten). Momenteel zijn er drie locaties: Oss, Eindhoven en Den Bosch. Daar wordt samengewerkt met scholen en sportverenigingen. De bedoeling is dat het werkterrein de komende jaren geografisch wordt uitgebreid, waardoor een groeiend aantal kinderen bereikt zal worden.

Voor de kinderen op de academy is het van groot belang om te werken aan hun sociale competenties. Deze kinderen komen vooral uit gebroken gezinnen en geloven vaak niet meer in hun eigen talenten. Doordat zij weinig gesteund worden, hebben zij vaak onvoldoende gelegenheid om deze competenties te oefenen.

Daarnaast geven veel leerkrachten aan dat kerndoelen in het onderwijs vaak niet gerealiseerd kunnen worden zonder aandacht voor het sociale gedrag van kinderen. Hieruit blijkt dat het belangrijk is om extra aandacht te besteden aan het ontwikkelen van sociale competenties bij kinderen die niet geloven dat zij succesvol kunnen zijn. Omdat dit op scholen niet altijd mogelijk is, organiseert de Ruud van Nistelrooy academy buitenschoolse activiteiten om de kinderen te helpen. Een aantal ervaren leerkrachten en coaches begeleiden de kinderen tijdens deze activiteiten en proberen er aan bij te dragen dat zij weer in zichzelf en hun talenten gaan geloven.

Het doel van dit onderzoek is om te bekijken welke sociale competenties de kinderen aan het begin van de academy hebben. Dit onderzoek is een deel van een groter onderzoek, waarbij wordt gekeken naar het effect dat de Ruud van Nistelrooy academy heeft op de kinderen. Dit deelonderzoek kan dus worden gezien als de voormeting. Bovendien wordt er bij dit onderzoek gekeken welke verschillen er zijn tussen kinderen.

2. Theoretisch kader

2.1 Wat is sociale competentie?

Sociale competenties zijn van belang voor jongeren om zich te ontwikkelen en voor te bereiden op goed burgerschap. Er is echter geen eenduidige definitie voor het begrip sociale competentie. Ten Dam en Volman (2000) geven aan dat er twee verschillende perspectieven te onderscheiden zijn voor het begrip sociale competentie.

Allereerst kan er worden gekeken vanuit een ontwikkelingspsychologisch perspectief. Daarbij hanteren Raver en Zigler (1997) de definitie: *'het vermogen van kinderen om positief over zichzelf te denken en deel uit te maken van een netwerk van positieve relaties met familie en leeftijdsgenoten'*. Door Rose-Krasnor (1997) wordt sociale competentie beschreven als *effectiviteit in interactie*. Tot slot noemen Jackson en Bijstra (2000) de volgende definitie: *'Een relatief stabiel vermogen om op een leeftijdsgeëigende manier de stroom van positieve en negatieve reacties te ervaren uit de omgeving en zonder een voortdurend gevoel te hebben van persoonlijke ineffectiviteit'*.

In deze definities zijn drie elementen te onderscheiden die kenmerkend zijn voor dit ontwikkelingspsychologisch perspectief. Allereerst wordt sociale competentie gerelateerd aan de leeftijd of ontwikkelingsfase van een kind. Ten tweede heeft sociale competentie te maken met de interactie tussen een individu en anderen. Ten derde heeft het betrekking op het vermogen van opgroeiende kinderen om te kunnen omgaan met de sociale eisen die aan hen worden gesteld.

Daarnaast kan er gekeken worden vanuit het perspectief van sociale participatie en kritisch burgerschap. In de literatuur zijn er vanuit dit perspectief verschillende definities gegeven van sociale competentie. Ten Dam en Volman (2000) definiëren sociale competentie als *'het geheel van kennis, vaardigheden en houdingen met betrekking tot het eigen sociale en affectieve functioneren, de interacties tussen mensen en de invloed daarop van de inrichting van de samenleving en de waarden die daarin een rol spelen, dat nodig is om adequaat te participeren in de samenleving'*. Van Oenen (2001) typeert sociale competentie als datgene wat mensen in de huidige samenleving nodig hebben: *over een gevarieerd handelingsrepertoire beschikken, waaruit men adequaat kan putten om bepaalde doelen en activiteiten te realiseren, nu en in de toekomst, in een diversiteit van sociale interactiesituaties, waarbij verschillende cultureel-maatschappelijke verwachtingspatronen in het geding kunnen zijn, en op maatschappelijk verantwoorde en verantwoordelijke wijze*. Tenslotte hanteren Appelhof en Walraven (2002) de volgende definitie van sociale competentie: *Het beschikken over en gebruik kunnen maken van de mogelijkheden om eigen denken, voelen en gedrag te integreren teneinde taken uit te voeren die gericht zijn op de ontwikkeling van de eigen identiteit en sociale participatie in de samenleving op zodanige wijze dat de resultaten van waarde geacht worden in de betreffende sociale context en cultuur*.

Uit deze definities komen ook een aantal kenmerkende elementen naar voren. Allereerst komt het aspect sociale participatie naar voren. In alle definities wordt benadrukt dat sociaal competente jongeren in staat zijn om te functioneren in de samenleving. Ze beschikken over kennis, vaardigheden en houdingen met betrekking tot zichzelf, de ander en de sociale omgeving (van Oenen, 2001). Van Erp en Volman (2001) geven aan dat sociale competentie enerzijds nodig is om sociale verbanden aan te gaan, maar anderzijds ontwikkelen jongeren sociale competentie door te participeren in sociale verbanden. Ten tweede wordt gesteld dat de samenleving waarin geparticipeerd moet worden niet homogeen is, maar heterogeen. De huidige westerse samenleving is een democratische en multiculturele samenleving, die specifieke eisen stelt aan burgers. Mensen moeten kunnen omgaan met verschillen en verschillende mogelijkheden, en moeten dus kunnen wisselen van perspectief (Ten Dam & Volman, 2003).

Tenslotte wordt de ontwikkeling van sociale competentie gezien als een deel van de identiteitsontwikkeling. Doordat jongeren actief participeren in de samenleving en hun verantwoordelijkheden (leren) te nemen, ontwikkelen ze een eigen identiteit (Ten Dam & Volman, 1999).

Gebleden is dat positieve interacties van kinderen met leeftijdsgenoten hun sociale competentie kunnen bevorderen, maar wanneer kinderen al jong veel negatieve ervaringen opdoen in de omgang met andere kinderen, verhoogt dat het risico op de ontwikkeling van agressiviteit en sociale teruggetrokkenheid (Clarke-Stewart et al., 1994). De aanwezigheid van goede training en supervisie van coaches kan er voor zorgen dat de interacties tussen kinderen worden bevorderd (Weltzer, 1985).

2.2 Wat zijn interpersoonlijke competenties?

Ten Dam & Volman (2007) onderscheiden verschillende dimensies als het gaat over sociale competenties. Als eerste maken zij onderscheid tussen intrapersonlijke, interpersoonlijke en maatschappelijke competenties. Ten tweede wordt er onderscheid gemaakt tussen kennis, houding, vaardigheden en reflectie. Dit zijn aspecten die gezien worden als componenten van een competentie.

Bij dit onderzoek zal gekeken worden naar de interpersoonlijke competenties met de daarbij horende kennis, houding, vaardigheden en reflectie. De intrapersonlijke en maatschappelijke competenties worden buiten beschouwing gelaten.

Ten Dam & Volman (2007) geven aan dat het bij interpersoonlijke competenties vooral gaat om de omgang met anderen, bijvoorbeeld samenwerken, relaties kunnen onderhouden of gezamenlijk problemen oplossen. Hieronder is een tabel weergegeven welke interpersoonlijke competenties Ten Dam & Volman (2007) onderscheiden.

	Interpersoonlijk
Houding	Vertrouwen in anderen
	Anderen respecteren
	Betrokkenheid bij anderen
	Verantwoordelijkheid willen nemen voor relaties met anderen
	Dialogoog met anderen willen aangaan
Kennis	Kennis van sociale regels en omgangsvormen
Reflectie	Inzicht in (de wensen, mogelijkheden, beweegredenen van) anderen
	Inzicht in groepsprocessen
	Inzicht in het effect van eigen handelen op anderen
Vaardigheden	Sociaal communicatieve vaardigheden
	Van perspectief kunnen wisselen

Met dit onderzoek zal gekeken worden naar de interpersoonlijke competenties die de kinderen aan het begin van de academy hebben.. De volgende onderzoeksvraag komt hieruit voort:

'Welke interpersoonlijke competenties hebben de kinderen wanneer zij starten met de Ruud van Nistelrooy academy?'

Daarnaast worden de volgende deelvragen behandeld:

1. Welke verschillen en overeenkomsten in interpersoonlijke competenties zijn er te zien tussen kinderen van verschillende leeftijden?

2. Welke verschillen en overeenkomsten in interpersoonlijke competenties zijn er te zien tussen jongens en meisjes?
3. Welke verschillen en overeenkomsten in interpersoonlijke competenties zijn er te zien tussen kinderen met verschillende nationaliteiten?
4. Welke verschillen en overeenkomsten in interpersoonlijke competenties zijn er te zien tussen de kinderen op verschillende locaties?

3. Relevantie

Dit onderzoek is van groot belang voor de voortgang van de Ruud van Nistelrooy academy. De academy is nu voor het derde jaar op rij bezig met hun activiteiten. Met dit onderzoek wordt gekeken naar wat er daadwerkelijk wordt bereikt bij de kinderen in een jaar op de academy. Met de resultaten van het onderzoek kan de stichting zich verder ontwikkelen op punten waar dat nodig is, en hebben zij zicht op het effect van de academy. Dit is voor hen erg belangrijk om te weten, zeker ook wanneer zij verder willen uitbreiden.

Daarnaast is in hoofdstuk 2 gebleken dat de ontwikkeling van interpersoonlijke competenties erg belangrijk is voor kinderen. Interpersoonlijke competentie brengt hen in staat om te functioneren in de samenleving (van Oenen, 2001), zorgt dat ze van perspectief kunnen wisselen in de hedendaagse heterogene maatschappij (Ten Dam & Volman, 2003) en zorgt dat kinderen een eigen identiteit ontwikkelen (Ten Dam & Volman, 1999). Deze redenen geven de relevantie aan van de ontwikkeling van interpersoonlijke competentie bij kinderen.

4. Methode

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden wordt er een cross-sectional survey onderzoek uitgevoerd. Daar is voor gekozen omdat de competenties van kinderen aan het begin van het jaar geanalyseerd moeten worden, er wordt gekeken naar een populatie leerlingen op een specifiek tijdstip.

In dit hoofdstuk wordt behandeld welke respondenten er zijn, welke instrumenten gebruikt worden, wat de procedure van het onderzoek is en hoe de data geanalyseerd wordt.

4.1 Respondenten

Het onderzoek wordt uitgevoerd met kinderen en coaches van de Ruud van Nistelrooy academy. De academy bestaat uit drie verschillende locaties met in totaal 87 leerlingen. Per locatie wordt er in twee verschillende groepen gewerkt. Per groep is er een hoofdcoach en een aantal ondersteunende coaches. Voor het onderzoek worden bij alle 87 leerlingen en de 6 hoofdcoaches een vragenlijst afgenomen. De kinderen hebben een leeftijd variërend van 9 t/m 12 jaar.

4.2 Instrumenten

Zowel de kinderen als de coaches vullen dezelfde vragenlijst in over de competenties van de kinderen. Daarnaast wordt er over ieder kind een profiel ingevuld door de coaches. Deze materialen zullen hieronder stuk voor stuk worden besproken.

4.2.1 Vragenlijst

Om de interpersoonlijk competenties van de kinderen te kunnen meten, wordt er gebruik gemaakt van een bestaande vragenlijst, namelijk de vragenlijst uit het leerlingvolgsysteem SeoL. De vragenlijst bestaat uit 43 items, die zijn gebaseerd op de sociale competenties uit de literatuur die hierboven is besproken. De items die opgesteld zijn sluiten zeer goed aan bij de sociale competenties die in de literatuur genoemd worden. Daardoor kan met deze vragenlijst een valide weergave gegeven worden van de competenties waar de leerlingen over beschikken.

De vragen zijn geformuleerd als stellingen, voor het antwoord is gebruik gemaakt van een vijfpunts-Likertschaal. Er kan gekozen worden voor een waarde van 1 (nooit), 2 (zelden), 3 (soms), 4 (regelmatig) of 5 (vaak). De vragenlijst is ontworpen voor leerlingen van de basisschool en kan al gebruikt worden vanaf groep 5. De vragen sluiten aan bij het niveau van de respondenten bij dit onderzoek. De leerlingen kunnen zelf de vragenlijst invullen, eventueel met hulp van de coaches.

Naast de vragenlijst voor de leerlingen, is er ook een variant voor de coaches. De items in deze vragenlijst zijn hetzelfde, ze zijn alleen anders geformuleerd. Zo geven de coaches per leerling aan in hoeverre zij denken dat ze over bepaalde interpersoonlijke competenties beschikken. Het feit dat zowel de leerlingen als de coaches een vragenlijst invullen, verhoogt de betrouwbaarheid van het onderzoek. Wanneer blijkt dat er grote verschillen zijn tussen de resultaten van de leerlingen en de coaches, kan dit bijvoorbeeld worden uitgezocht door middel van een gesprek met de coaches. De vragenlijsten voor de leerlingen en de coaches zijn te vinden in bijlage A en B.

4.2.2 Leerling-profiel

Tot slot wordt er een korte lijst gemaakt waarop de docenten achtergrondinformatie over de leerlingen kunnen geven. Dit is nodig om de deelvragen te kunnen beantwoorden. Bepaalde stoornissen, gedragsproblemen of ervaringen kunnen er bijvoorbeeld voor zorgen dat kinderen op bepaalde vlakken minder ontwikkeld zijn. Deze informatie kan bij dit onderzoek bepaalde verschillen tussen kinderen verklaren. Op de lijst worden de volgende aspecten ingevuld: naam leerling, leeftijd, klas, locatie, geslacht, nationaliteit, interesses, bijzonderheden. Een overzicht van deze aspecten

wordt per leerling gekoppeld aan de uiteindelijke resultaten van de vragenlijst. De lijst die is opgesteld is te vinden in bijlage D.

4.3 Procedure

De vragenlijst wordt zelfstandig ingevuld door de leerlingen en de coaches van de academy, de onderzoekers zijn hierbij niet aanwezig. Bij de start van het onderzoek zorgen de onderzoekers er voor dat er voldoende materialen aanwezig zijn op iedere locatie van de Ruud van Nistelrooy academy. Bovendien zorgen dat zij dat de coaches op de hoogte zijn van de gehele procedure van het onderzoek. De coaches ontvangen vooraf een handleiding die aangeeft hoe zij de vragenlijst het beste kunnen afnemen. De handleiding is te vinden in bijlage C.

Wanneer alle de coaches alle materialen binnen hebben, beginnen zij met het afnemen van de vragenlijsten. Er zijn in totaal 6 verschillende groepen, die op een vaste middag in de week bij elkaar komen. De coaches zullen op die betreffende middag de vragenlijsten afnemen.

Alle vragenlijsten worden op dezelfde middag afgenomen. De coaches zijn aanwezig als de leerlingen de vragenlijst invullen. Mocht het voorkomen dat er een leerling iets niet begrijpt, kunnen de coaches kort uitleg geven. Daarbij is het van belang dat zij de leerlingen niet in de richting van een bepaald antwoord sturen.

Wanneer alle leerlingen de vragenlijst hebben ingevuld, vullen ook de coaches een vragenlijst in over iedere leerling. Dit hoeft niet op dezelfde middag te zijn, de coaches kunnen ook de volgende dag de lijsten over de kinderen invullen. Wel is het van belang dat zij de vragenlijst niet tegelijk met de leerlingen invullen. Zij zouden dan beïnvloed kunnen worden door de antwoorden die de leerlingen geven.

Tot slot worden de lijsten voor het leerling-profiel ingevuld. Deze worden door de kinderen samen met de coaches ingevuld. Na het invullen van de vragenlijsten sturen de coaches alle materialen door middel van een antwoordenvolp terug naar de onderzoekers.

4.4 Data-analyse

De gegevens die verzameld zijn zullen op verschillende manieren geanalyseerd worden. Allereerst zullen de gegevens ingevoerd worden in het leerlingvolgsysteem SeoL. In dit programma is het mogelijk om de gegevens, bijvoorbeeld tussen leerlingen of groepen, met elkaar te vergelijken.

Daarnaast zal een datafile in SPSS worden aangemaakt met daarin de gegevens uit de vragenlijsten. Met behulp van het programma SPSS zullen verschillende analyses worden uitgevoerd.

Om de betrouwbaarheid van de vragenlijst te berekenen, zal Cronbachs Alpha worden gebruikt. Deze waarde geeft de betrouwbaarheid van de verschillende schalen weer, en kan aangeven welke schalen waarschijnlijk niet het bedoelde concept meten.

Ook worden het gemiddelde en de standaarddeviatie berekend.

Vervolgens zal een variantie-analyse (ANOVA) worden uitgevoerd om het verschil tussen jongens en meisjes vast te kunnen stellen, en om de verschillen tussen verschillende leeftijdsgroepen vast te kunnen stellen (deelvraag 1 en 2).

De correlatiecoëfficiënt zal gebruikt worden om deelvraag 3 en 4 te beantwoorden.

Hierbij wordt gekeken naar de samenhang tussen de nationaliteit en de interpersoonlijke competenties (deelvraag 3) en tussen de verschillende locaties en de interpersoonlijke competenties (deelvraag 4).

5. Planning

Datum	Activiteit
10 september – 10 oktober	Literatuur zoeken & rapporteren
11 oktober – 31 oktober	Onderzoeksvoorstel schrijven
22 oktober – 28 oktober	Afname vragenlijsten
1 november – 30 november	Vragenlijsten invoeren SPSS
1 december – 10 december	Data analyseren
19 december	Presentatie RvN
14 december – 4 januari	Rapportage artikel
Februari	Afronding bacheloropdracht / presentatie

Referenties

- Appelhof, P., & Walraven, M. (2002). *Sociale competentie ter bevordering van participatie in de samenleving*. Utrecht: Oberon.
- Clarke-Stewart, K.A., Gruber, C.P. & Fitzgerald, L.M. (1994). *Children at home and in day care*. Hillsdale, NJ/Hove, UK: Lawrence Erlbaum Associates.
- Dam, G. ten & Volman, M. (1999). *Scholen voor sociale competentie. Een pedagogisch-didactische benadering*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Dam, G. ten, & Volman, M. (2000). Sociale competentie: reddingsvest en levenskunst. Over de pedagogische opdracht in de praktijk. *Pedagogiek*, 20 (2), 112-127.
- Dam, G. ten, & Volman, M. (2003). Life jacket and art of living. Social competency and the reproduction of inequality in education. *Curriculum Inquiry*, 33(2).
- Dam, G. ten & Volman, M. (2007). Educating for Adulthood or for Citizenship: social competence as an educational goal. *European Journal of Education*, Vol. 42, No. 2, 281-298.
- Erp, M. van, & Volman, M. (2001). Een spiraal van ontwikkelingsmogelijkheden. Werken aan sociale competentie en sociale binding in de Verlengde Schooldag. In: S. van Oenen & F. Hajer (red.). *De school en het echte leven. Leren binnen en buiten school* (pp. 107-119). Utrecht: NIZW.
- Jackson, S., & Bijstra, J. (2000). Overcoming psychosocial difficulties in adolescents: towards the development of social competence. *European Review of Applied Psychology*, 50 (2), 267-274.
- Oenen, S. van (2001). *Sociale competentie en de brede school*. Utrecht: NIZW.
- Raver, C.C., & Zigler, E.F. (1997). Social competence: An untapped dimension in evaluating head start's success. *Early Childhood Research Quarterly*, 12, 363-385.
- Rose-Krasnor, L. (1997). The nature of social competence: A theoretical review. *Social Development*, 6, 111-135.
- Weltzer, H. (1985). Teaching infants infant-infant social interaction. *Early Child Development and Care*, 20, 145-155.

Bijlage A – Vragenlijst leerling

Emotionele vaardigheden

Omgaan met emoties en stress

1. Weet jij wanneer je verdrietig, blij, bang of boos bent?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

2. Kun je het vertellen als je boos, blij, verdrietig of bang bent?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

3. Weet jij wat je moet doen als jij je boos, blij, verdrietig of bang voelt?

Bijvoorbeeld: gevoelens zijn, boos, bang, blij of verdrietig.

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

4. Als jij boos of blij bent, lukt het je dan om rekening te houden met anderen?

Bijvoorbeeld: Kun je tot tien tellen als je boos bent? Of kun je op je beurt wachten als je iets leuks wilt vertellen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

5. Merk jij dat je je anders gedraagt wanneer je boos bent dan wanneer je bang of blij bent?

Bijvoorbeeld: Merk je dat je weg loopt omdat je bang bent? Of dat je vrolijk wordt omdat je verliefd bent?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

6. Raak jij in paniek als dingen anders gaan dan je verwacht?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

7. Zoek jij oplossingen als je onrustig of zenuwachtig bent?

Bijvoorbeeld: Probeer je te ontspannen, hulp te vragen of doe je iets anders waardoor je rustiger wordt?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Empathie

8. Kan jij aan anderen zien wanneer zij zich bang, boos, blij of verdrietig voelen?

Bijvoorbeeld: Zeg je het wanneer een ander bang of verlegen is?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

9. Houd jij rekening met hoe anderen zich voelen?

Bijvoorbeeld: Troost je anderen weleens en vraag je iemand die alleen staat om mee te doen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

10. Merk jij dat anderen reageren op jouw gedrag?

Bijvoorbeeld: Merk je dat als jij vriendelijk doet, een ander daar blij van kan worden. Merk je dat als jij onaardig doet, een ander daar verdrietig van kan worden?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Sociale vaardigheden

Aangaan en onderhouden van positieve relaties

11. Heb je belangstelling voor leeftijdsgenoten?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

12. Praat je met leeftijdsgenoten en luister je naar hun verhalen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

13. Vind je het lastig om vragen te stellen of om dingen te vertellen aan je leerkracht?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

14. Kun je voor jezelf opkomen?

Bijvoorbeeld: Laat je het anderen merken als je het ergens niet mee eens bent? Zeg je nee als je iets niet wilt?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

15. Doe je dingen samen met vrienden?

Bijvoorbeeld: Zoek je jouw vrienden op? Chat je met ze op de computer?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Problemen oplossen

16. Als je een probleem met iemand hebt probeer je dat dan op te lossen?

Bijvoorbeeld: Als je het niet eens bent samen, probeer je daar dan samen uit te komen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

17. Als je ruzie hebt, vind je het dan lastig om dit op te lossen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

18. Als je een probleem met de leerkracht hebt, los je dat dan op?

Bijvoorbeeld: Kan jij je goed beheersen? Geef je toe als je iets verkeerd hebt gedaan? Kan je problemen met de leerkracht goed maken of uitpraten?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Effectief communiceren en zelfstandigheid

19. Als je iets wilt, kun je dat dan zo vragen dat er graag naar jou geluisterd wordt?

Bijvoorbeeld: Vraag je iets op een vriendelijke manier en op het juiste moment?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

20. Vraag jij hulp als je iets niet begrijpt tijdens een les?

Bijvoorbeeld: Vraag je hulp aan anderen, zoals een klasgenoot of de leerkracht bij rekenen, taal of andere vakken als je het niet begrijpt?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

21. Vraag jij wel eens hulp tijdens een les terwijl je het antwoord zelf eigenlijk wel weet?

Bijvoorbeeld: Vraag je weleens hulp bij rekenen, taal of andere vakken terwijl je dit al kan?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

22. Vraag je hulp als je je niet prettig voelt of anderen iets doen dat jij niet fijn vindt?

Bijvoorbeeld: Vraag je hulp als je verdrietig bent of als er over je geroddeld wordt.

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

23. Vraag je wel eens hulp als je iets best zelf kunt oplossen?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

24. Laat je merken dat je naar anderen luistert?

Bijvoorbeeld: Laat je merken dat je luistert door te knikken of een vraag te stellen?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Besluiten nemen

25. Maak jij je eigen keuzes? Beslis je zelf wat je gaat doen?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

26. Doe je wel eens iets belangrijks zonder na te denken?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Vaardigheden ten aanzien van het zelf

Zelfbewustzijn en zelfbeeld

27. Weet jij waar je goed in bent?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

28. Weet jij waar je (nog) niet zo goed in bent?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

29. Vind jij het lastig om aan anderen te vertellen waar je goed in bent?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

30. Durf jij te vertellen waar je (nog) niet zo goed in bent?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

31. Kun jij het vertellen als je iets onprettig vindt?

Bijvoorbeeld: als een vriend(in) te veel aandacht vraagt of jij het te druk vindt in de klas?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

32. Kun jij het vertellen als je iets prettig vindt?

Bijvoorbeeld: dat je het fijn vindt om naast een vriend(in) te zitten of dat je het fijn vindt om even rustig alleen te werken?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

33. Denk jij goed/positief over jezelf?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Geloof in persoonlijke effectiviteit

34. Weet jij wat je kunt doen als je iets wilt bereiken?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

35. Zorgt jou gedrag ervoor dat dingen wel of niet lukken?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

36. Als je iets niet prettig vindt doe je dan zelf iets om het te veranderen?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Kritisch en creatief denken

37. Heb je een eigen mening?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

38. Geloof jij zomaar alles wat je leest en hoort?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

39. Heb jij wel eens ideeën waar anderen niet zo snel op komen?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

40. Ben je nieuwsgierig? Vind je het leuk om nieuwe dingen te ontdekken?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Morele vaardigheden

41. Ben jij eerlijk?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

42. Hou jij je aan regels en afspraken?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

43. Vraag jij om uitleg bij regels?

Bijvoorbeeld: Wil je weten waarom je niet mag fietsen op het schoolplein?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Bijlage B – Vragenlijst coach

Emotionele vaardigheden

Omgaan met emoties en stress

1. Herkent [naam] zijn/haar gevoelens als je er naar vraagt?

Herkennt [naam] zijn/haar gevoelens van verdriet, blijdschap, angst en boosheid als je er naar vraagt?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

2. Kan [naam] op eigen initiatief zijn/haar gevoelens onder woorden brengen?

Vertelt [naam] wanneer hij/zij boos, blij, verdrietig of bang is?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

3. Kan [naam] adequaat met zijn/haar gevoelens omgaan?

Is [naam] in staat zijn/haar gevoelens van blijheid te delen? Vraagt [naam] steun of troost als hij/zij verdrietig of bang is?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

4. Kan [naam] zijn/haar gevoelens beheersen?

Reageert [naam] niet meteen met agressief gedrag als hij/zij boos is? Kan [naam] zijn/haar enthousiasme bedwingen als andere kinderen aan het woord zijn?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

5. Merkt [naam] dat zijn/haar gevoelens van invloed zijn op zijn/haar gedrag?

Merkt [naam] dat gevoelens van verliefdheid kunnen leiden tot vrolijk gedrag, dat onzekerheid kan leiden tot teruggetrokken gedrag, dat angst kan leiden tot weglopen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

6. Blokkeert [naam] of raakt [naam] in paniek in lastige situaties?

Raakt [naam] in paniek als dingen anders lopen dan [naam] had gedacht?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

7. Onderneemt [naam] actie als hij/zij onder druk staat/stress ervaart?

Probeer [naam] stress te verminderen door te ontspannen, hulp te vragen of zelf een oplossing te bedenken?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Empathie

8. Kan je aan [naam] merken dat hij/zij gevoelens van anderen herkent?

Zegt [naam] dat een ander kind bang of verlegen is?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

9. Houdt [naam] rekening met de gevoelens van anderen?

Troost [naam] andere kinderen? Laat [naam] andere kinderen die alleen staan meespelen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

10. Merkt [naam] dat zijn/haar gedrag invloed heeft op anderen?

Zie je aan de reactie van [naam] dat hij/zij merkt dat, als hij/zij vriendelijk is, een ander kind daar over het algemeen positief op reageert of dat, als hij/zij boos reageert, een ander kind daar verdrietig van wordt?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Sociale vaardigheden

Aangaan en onderhouden van positieve relaties

11. Laat [naam] zien dat hij betrokken is bij andere kinderen?

Speelt [naam] samen met andere kinderen? Stelt [naam] vragen aan andere kinderen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

12. Communiceert [naam] op een prettige manier met andere kinderen?

Is [naam] geïnteresseerd in verhalen van andere kinderen en vertelt hij/zij iets uit zichzelf?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

13. Heeft [naam] moeite om met u te communiceren?

Vindt [naam] het lastig om vragen aan u te stellen of dingen aan u te vertellen?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

14. Kan [naam] op een positieve manier voor zichzelf opkomen?

Laat [naam] het anderen merken als hij/zij het ergens niet mee eens is? Zegt hij/zij nee als hij/zij iets niet wil?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

15. Zoekt [naam] zijn/haar vrienden of klasgenoten actief op? Passend bij de leeftijd?

Besteedt [naam] regelmatig aandacht aan zijn/haar vrienden of klasgenoten?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Problemen oplossen

16. Als [naam] een probleem met anderen heeft, zoekt hij/zij dan naar oplossingen?

Lost [naam] ruzies op? Als hij/zij gepest wordt, gaat hij/zij dan naar de leerkracht of een klasgenoot? Gaat hij/zij actief op zoek naar mogelijkheden om het probleem op te lossen?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

17. Heeft [naam] moeite om conflicten met andere kinderen adequaat op te lossen?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

18. Als [naam] een probleem met u heeft lost hij/zij die dan met u op?

Beheerst [naam] zich? Geeft hij/zij toe als hij/zij iets verkeerd heeft gedaan? Kan hij/zij problemen met u goed maken of uitpraten?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Effectief communiceren en zelfstandigheid

19. Uit [naam] zijn wensen op een manier die past bij de situatie?

Vraagt [naam] iets op een beleefde manier en op het juiste moment?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

20. Vraagt [naam] hulp in cognitieve leersituaties als dat nodig is?

Vraagt [naam] hulp aan anderen, zoals een klasgenoot of de leerkracht bij een rekensom als hij/zij het niet begrijpt?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

21. Vraagt [naam] hulp in cognitieve leersituaties als dat **niet** nodig is?

Vraagt [naam] hulp bij rekenen, taal of andere vakken terwijl hij/zij dit al kan?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

22. Vraagt [naam] hulp in sociaal-emotionele situaties als dat nodig is?

Vraagt [naam] hulp als hij/zij gepest wordt of als er over hem/haar geroddeld wordt?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

23. Vraagt [naam] hulp in sociaal-emotionele situaties als dat **niet** nodig is?

Roept [naam] snel de hulp van de leerkracht in als kinderen hem/haar lastig vallen, terwijl hij/zij goed voor zichzelf kan opkomen?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

24. Luistert [naam] op een actieve manier naar anderen?

Laat [naam] non-verbaal zien dat hij/zij luistert, bijvoorbeeld door te knikken?
Stelt [naam] vragen als hij/zij iets niet begrijpt of meer wil weten, geeft hij/zij feedback als dat nodig is?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Besluiten nemen

25. Neemt [naam] zelfstandig besluiten?

Kan [naam] zelf keuzes maken? Kiest hij/zij zelfstandig een taak uit?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

26. Neemt [naam] ondoordacht besluiten?

Denkt [naam] niet na voordat hij/zij een besluit neemt?

Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Vaardigheden ten aanzien van het zelf

Zelfbewustzijn en zelfbeeld

27. Laat [naam] in woorden of gedrag zien dat hij/zij zijn/haar sterke kanten herkent?

Bijvoorbeeld doordat [naam] een andere leerling helpt bij het maken van een rekensom?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

28. Laat [naam] in woorden of gedrag zien dat hij/zij zijn/haar minder sterke kanten herkent?

Bijvoorbeeld door niet de beurt te willen krijgen met lezen omdat hij/zij dit niet zo goed kan?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

29. Vindt [naam] het moeilijk om zijn/haar sterke kanten te benoemen?

Vind [naam] het moeilijk om te zeggen dat hij/zij goed kan voetballen of goed kan samenwerken?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

30. Benoemt [naam] zijn/haar minder sterke kanten?

Zegt [naam] dat hij/zij niet goed kan dansen, het lastig vindt om vrienden te maken of het moeilijk vindt om dingen met anderen te doen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

31. Geeft [naam] aan wanneer hij/zij onder druk staat?

Kan [naam] aangeven wanneer een vriend(in) te veel aandacht vraagt of het te druk is in de klas?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

32. Kan [naam] benoemen wat hij/zij prettig vindt?

Geeft [naam] aan dat hij/zij graag naast een bepaald vriendje zit? Geeft hij/zij aan dat hij het fijn vindt om even in alle rust te werken?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

33. Praat [naam] positief over zichzelf?

Laat [naam] blijken dat hij/zij iets leuk vindt aan zichzelf of van zichzelf vindt dat hij/zij iets goed kan?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Geloof in persoonlijke effectiviteit

34. Stuurt [naam] zijn/haar eigen gedrag?

Onderneemt [naam] acties om zijn/haar gedrag te veranderen als dat nodig is en wacht hij/zij niet alleen op acties van anderen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

35. Neemt [naam] verantwoording voor zijn/haar eigen gedrag?

Weet [naam] dat het door zijn/haar gedrag komt wanneer dingen wel of niet lukken?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

36. Neemt [naam] initiatief om een onaangename situatie te veranderen?

Neemt [naam] initiatieven om aan te sluiten bij andere kinderen als hij/zij alleen staat of alleen speelt en dit niet fijn vindt?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Kritisch en creatief denken

37. Denkt [naam] zelfstandig?

Heeft [naam] een eigen mening en durft hij/zij die te geven? Houdt [naam] vast aan zijn/haar mening, ook als de meerderheid een andere mening heeft?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

38. Neemt [naam] kennis voor waar aan zonder kritisch na te denken?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

39. Heeft [naam] verrassende ideeën?

Heeft [naam] 'out of the box' ideeën? Heeft hij/zij ideeën die niet overeenkomen met de meerderheid, alternatieve ideeën waar anderen niet zo snel op komen?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

40. Is [naam] nieuwsgierig?

Stelt [naam] veel vragen? Wil hij/zij onderwerpen tot in de details weten? Gaat hij/zij op onderzoek uit om dingen te ontdekken?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Morele vaardigheden

41. Is [naam] eerlijk?

Geeft [naam] toe als hij/zij iets verkeerd heeft gedaan?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

42. Houdt [naam] zich aan regels en afspraken?

Als de afspraak is dat het stil in de klas is als de leraar zijn hand omhoog steekt, luistert [naam] daar dan naar?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

43. Vraagt [naam] om uitleg bij regels?

Vraagt [naam] waarom hij/zij niet mag fietsen op het schoolplein?

- Nooit   Zelden   Soms   Regelmatig   Vaak

Bijlage C – Handleiding

Om de coaches te ondersteunen bij de procedure en een aantal praktische zaken rondom het afnemen van de vragenlijsten, wordt een handleiding ontworpen. Deze handleiding wordt zo simpel mogelijk gehouden, zodat het de coaches niet te veel tijd kost om deze door te nemen.

Allereerst zal worden aangegeven welke documenten de coaches zullen ontvangen. Dit is om te zorgen dat de coaches precies weten welke materialen zij nodig hebben.

Vervolgens wordt achtergrondinformatie gegeven over de vragenlijst, hoe deze is ontstaan en hoe de vragenlijst in elkaar zit. Daarna wordt een stappenplan gegeven voor het afnemen van de vragenlijst. Dit is bovendien om te zorgen dat de vragenlijst bij alle leerlingen op dezelfde manier wordt afgenomen. Voor de betrouwbaarheid van het onderzoek is het van belang dat de procedure bij alle groepen hetzelfde is.

Tot slot worden er een aantal praktische zaken genoemd in de handleiding, betreffende het retour zenden van de vragenlijsten.

Envelop

Elke locatie (Eindhoven, Oss en Den Bosch) heeft een envelop ontvangen. Hieronder wordt nader toegelicht wat er per locatie in de envelop zit.

Eindhoven

- 25 aantal vragenlijsten over de leerling die door hoofdcoach worden ingevuld
- 25 aantal vragenlijsten over de leerling die de leerling zelf invult
- 25 aantal formulieren over het leerlingenprofiel

Oss

- 31 aantal vragenlijsten over de leerling die door de hoofdcoach worden ingevuld
- 31 aantal vragenlijsten over de leerling die de leerling zelf invult
- 31 aantal formulieren over het leerlingenprofiel

Den Bosch

- 31 aantal vragenlijsten over de leerlingen die door de hoofdcoach worden ingevuld
- 31 aantal vragenlijsten over de leerling die de leerling zelf invult
- 31 aantal formulieren over het leerlingenprofiel

Per locatie dienen alle *ingevulde* formulieren in de antwoortenvelop te worden gedaan en retour gezonden te worden.

Vanaf de volgende pagina kunt u informatie lezen over de vragenlijst en het leerlingenprofiel die voor het onderzoek gebruikt gaat worden.

Vragenlijst en Leerlingenprofiel

Toelichting vragenlijst

Achtergrond SeoL

Kinderen ontwikkelen in hun eigen tempo hun sociaal-emotionele vaardigheden. Met het SeoL leerlingenvolgsysteem van Leefstijl kan er een duidelijk beeld worden verkregen van de ontwikkeling van deze vaardigheden. In het leerlingenvolgsysteem SeoL kan er ingevoerd worden welke sociaal-emotionele vaardigheden nog versterkt moeten worden op basis van de normering en de coach zijn/haar oordeel. Tot slot helpt het leerlingenvolgsysteem SeoL bij de keuze van passende acties om de vaardigheden te versterken.

Hoe werkt SeoL?

Het leerlingenvolgsysteem SeoL bestaat uit 43 vragen over emotionele, sociale en morele vaardigheden en de vaardigheden ten aanzien van het zelfbeeld van de leerling. De vragen worden gescoord op basis van een vijfpuntenschaal. Hieronder is de vijfpuntenschaal weergegeven die in de vragenlijst wordt gehanteerd:

- Nooit
- Zelden
- Soms
- Regelmatig
- Vaak

De vragenlijst is afgestemd op de doelgroep en is te gebruiken vanaf groep 5 van de basisschool. Er zijn twee soorten vragenlijsten. Eén vragenlijst over de leerling die ingevuld dient te worden door de coach en één vragenlijst over de leerling die ingevuld dient te worden door de leerling zelf. Per leerling ontstaan er dus twee vragenlijsten. Deze dienen aan elkaar geniet te worden.

Afname vragenlijst

De vragenlijst dient schriftelijk afgenomen te worden bij alle kinderen van de Ruud van Nistelrooy Academy door de hoofdcoaches van de desbetreffende locatie. Het is belangrijk dat de naam van zowel de hoofdcoach als de leerling op de vragenlijst genoteerd staan. De vragenlijst wordt in één keer afgenomen. Dit is van belang voor de betrouwbaarheid: factoren van buitenaf kunnen bij afname in twee of meer etappes invloed hebben op de betrouwbaarheid van de resultaten. Hieronder volgt een stappenplan voor de coach dat gevolgd dient te worden bij de afname van de vragenlijst:

Stap 1: Zorg dat het kind in een rustige omgeving zit waar hij of zij geen afleiding heeft.

Stap 2: Zorg dat alle gegevens bovenaan het formulier zijn ingevuld: de naam van zowel de coach als het kind, klas, de locatie en de datum.

Stap 3: Laat de leerling de vragenlijst invullen.

Stap 4: Begeleid de leerling hierbij waar nodig. Wanneer een vraag onduidelijk is voor de leerling mag de coach toelichting geven op de vraag. Er mogen ook voorbeelden gegeven worden die relevant zijn om de vraag te begrijpen. Let hierbij op of de uitleg niet suggestief is.

Stap 5: Loop de vragenlijst nog een keer goed na en kijk of elke vraag is ingevuld.

Stap 6: Vul ook zelf de vragenlijst in over de leerling. Deze stap mag ook op een ander tijdstip, maar moet in dezelfde week worden ingevuld als de vragenlijst die het kind heeft ingevuld.

Leerlingenprofiel

Naast deze vragenlijst zouden wij graag per kind een profiel willen ontvangen, het leerlingenprofiel. Dit document is ook voor alle leerlingen per locatie bijgevoegd in de envelop. Dit leerlingenprofiel dient door de hoofdcoach ingevuld te worden die ook de vragenlijst over de leerling invult. Daarna dient dit leerlingenprofiel toegevoegd te worden bij de twee vragenlijsten.

Retour sturen

Uiteindelijk zijn er per leerling 3 formulieren die aan elkaar geniet dienen te zijn. Eén vragenlijst die de hoofdcoach heeft ingevuld over de leerling, één vragenlijst die de leerling zelf heeft ingevuld en één leerlingenprofiel. Wanneer alle 3 formulieren per leerling zijn ingevuld en alle leerlingen van de locatie zijn geweest dient alles per locatie in de antwoordenvolop gedaan te worden en retour te worden gezonden.

Contact

Mochten er toch vragen zijn dan zijn wij bereikbaar op de volgende nummers:

Lisa Buurkes: 0648798900

Sophie Diepemaat: 0641716213

Mailen mag uiteraard ook.

Dankbetuiging

Wij willen alle coaches en betrokkenen alvast bedanken voor de medewerking!

Bijlage D – Leerling-profiel

Naam leerling:

.....

Leeftijd:

.....

Geslacht:

M / V

Nationaliteit:

.....

Klas:

.....

Locatie:

.....

Interesses:

.....

.....

Bijzonderheden:

.....